

Un oraș pentru poeți

Sn urmă cu o jumătate de secol, un tânăr politehnist bucureștean a scris în trei săptămâni, „ca sub dictare”, un roman straniu, de o frumusețe crepusculară, neîncadrabil în nici o modă literară a timpului. Apoi, în 1947, cu o justă premoniție a celor ce aveau să urmeze, a părăsit definitiv țara (și scrisul), stabilindu-se la Paris, unde a făcut o strălucită carieră de inginer. Manuscrisul romanului, rămas la prietenul său Ovidiu Constantinescu, avea să aștepte decenii și decenii, ca prințesa adormită, gestul care să rupă vraja și să-l învie din bezna sertarelor în, cum se zice, lumina tiparului. Gestul a fost făcut de Liviu Călin, care a publicat în 1993. Ferestrele zidite la Editura Cartea Românească. Numele autorului, Alexandru Vona, era, cu excepția câtorva persoane, necunoscut. În afara prezentării sibilnice de pe copertă, care vorbea despre prietenia prozatorului cu Mircea Eliade și despre faptul că manuscrisul fusese apreciat (fără urmări editoriale) de câteva personalități ale literaturii franceze, autorul rămânea înveșuit în mister. Există însă, acum la îndemâna tuturor, cartea. Și despre ea s-au rostit cuvinte cu care nu-ți prea vine să te joci: capodoperă, revelație, experiență totală, literatură de geniu. Succesul de critică al romanului a atras curiozitatea publicului avizat, a rafinaților iubitori de literatură, entuziasmul lor, propagat oral, a acționat asupra snobilor și numele lui Alexandru Vona a început să circule stârnind în continuare valuri de interes. S-a aflat, pe căi oculte, că autorul e un om ciudat, un singuratic de nobilă stîrpe, s-a fabulat pe seama bogăției sale, a obiceiurilor bizare, a multelor femei din biografia lui. S-a țesut un soi de legendă în care fantezia bucureșteană, cu exagerațiunile, bovarismele și frustrările atâtor ani mizerabili, avea partea leului.

Și iată că, adus de împlinirea târzie a destinului său literar, Alexandru Vona a revenit, după 47 de ani, în țară, întâi astă-primăvară, apoi în septembrie. L-am cunoscut cu aceste două prilejuri și legenda care-l precedase mi s-a părut vulgară și săracă. Omul e cu adevărat fascinant prin asemănarea cu cartea sa: domnul Alexandru Vona pare o creație a romancierului Alexandra

Vona, un personaj-sumă de paradoxuri: livresc și spontan, rezervat și ingenuu impudic, cu un special simț al umorului aliat cu superstiția și ipohondria, epicureic și ascet, abulic și atent și, mai presus de toate, de o rară modestie în privința valorii sale („când aud și citesc toate aprecierile astea entuziaste, mă simt de parcă cineva mi-ar spune ce copil frumos am fost”).

În cele două întoarceri, în anotimpuri diferite (și are deja plănuită încă o venire la iarnă), domnul Vona și-a căutat și regăsit Bucureștiul lui, cu străzi șerpuitoare cărora le-a dus dorul în geometricul Paris, cu amestecul insolit de arhitecturi în vechile cartiere, și-a revăzut casa copilăriei, liceul Spiru Haret, bătrânele pasaje ce leagă Calea Victoriei de Academiei. „Cartierul Eliade” dintre Bulevardul Carol și Traian și, mai ales, și-a regăsit „limba salvată”, el, care e vîr cu Elias Canetti. Când conversează pe teme oarecare, distinsul domn trece fără să-și dea seama de la română la franceză și înapoi, dar când povestește din trecutul său bucureștean, vorbește numai românește, curat, cu nuanțe, metafore și bucuroase redescoperiri, încântat copilărește că „îi vin” cuvinte nefolosite de zeci de ani („a mototoli”, „a mozoli”) sau că simțul său muzical îl conduce fără greș printre regulile gramaticale. Și tot ce povestește cu vocea sa scăzută, aproape șoptită, se încarcă de poezie, întâmplările, destinele unor oameni de demult devin tot atâtea subiecte de nuanțe vonești, în care tainele converg spre marea taină, fără morbidețe, într-o aură rilkeeană.

Într-una din amiezele de septembrie, ieșind împreună din Casa Vernescu în renovare, cu mormane de moloz, țevărie și gunoaie, ne-a spus: „Bucureștiul e un oraș pentru poezie” și, ca la un semn, strada s-a golit de mașini, femei elegante, polițiști, tineri gălăgioși și bișnițari înfoliți, s-a înstăpănit o liniște ciudată și, în reflectorul toamnei, pe fundalul cu pomi galbeni-verzi-arâmii al părculețului de vizavi, au apărut personaje goyești, nebune, schilozi, arierăți obezi – epave umane ce traversau încet, ca drogați, unghiul privirii romancierului. Am râs de frică. „Da, ne-a repetat el, Bucureștiul e un oraș pentru poeți”.

ADRIANA BITTEL

SPECTACOLUL STRĂZII